

Wisława Szymborska
Okamžik. Dvojtečka. Tady

Pistorius & Olšanská
Příbram 2009

Kniha vyšla s laskavou pomocí
Nadace Český literární fond
a s velkorysým přispěním
nadace Institut ksiąski,
poskytnutým v rámci programu
Program Translatorski ©POLAND

Z polštiny přeložila Vlasta Dvořáčková

© Wisława Szymborska, 2002, 2005, 2009
Translation © Vlasta Dvořáčková c/o DILIA, 2009

ISBN 978-80-87053-39-3

Okamžik

Jdu svahelem pahorku plného zeleně.
Tráva, kytičky v trávě
jak na obrázku pro děti.
Nebe kalné, právě se mění v blankyt.
Pohled na jiné vrchy rozléhá se v tichu.

Jako by zde nebyly kambria, silury,
skály na sebe vrčící,
horotvornými pochody vzniklé propasti,
žádné noci v plamenech
ani dny v klubkách tmy.

Jako kdyby se tudy nepřesouvaly nížiny
v blouznění horeček,
ledových zimnic.

Jako by někde jinde vzdouvala se moře
a rozrývala břehy obzorů.

Nyní je devět třicet místního času.
Všecko je na svém místě v spořádané shodě.
V dolině potůček jak potůček.
Stezka v podobě stezky odevždy dovždy.
Zdánlivý les jak les na věky věků amen,
nahore ptáci v letu v roli ptáků v letu.

Kam zrak dosáhne, vládne zde okamžik.
Jeden z pozemských okamžiků,
těch žádávaných, aby prodlely.

Já jsem, kým jsem.
Náhoda, nepochopitelná
jak každá náhoda.

Jiní předkové
mohli být přece mými předky,
a to bych už z jiného hnízda vyletěla,
už zpod jiného kmene
v šupinách bych se vyplazila.

V šatně přírody
je spousta kostýmů.
Kostým pavouka, racka, polní myši.
Každý hned padne jako ulitý
a je poslušně nošen
až do roztrhání.

Ani já jsem si nevybírala,
ale nenaříkám si.
Mohla jsem být i někým
mnohem míň ozvláštěným.
Někým z mělčiny, mraveniště, bzučícího roje,
částí krajiny drásanou větrem.
Někým mnohem míň šťastným,
chovaným na kožich
či na sváteční stůl,
něčím, co pluje pod sklíčkem mikroskopu.

Stromem uvízlým pevně v zemi,
ke kterému se blíží požár.

Stéblem udusávaným
během nepochopitelných událostí.

Kýmsi zpod temné hvězdy,
která pro jiné jasně svítí.

A co kdybych vzbouzela v lidech strach,
nebo jen odpor,
nebo jenom soucit?

Kdybych se narodila
ne v tom plemeni, jak je třeba,
a cesty by se přede mnou zavíraly?

Osud se ke mně zachoval
až dosud laskavě.

Nemusela mi být dána schopnost
pamatovat si dobré okamžiky.

Mohla mi být odňata
vloha porovnávat.
Mohla jsem být sebou – ale bez údivu,
a to by znamenalo,
že někým zcela jiným.

S popisem oblak
musela bych si tuze pospíšit –
už po necelém okamžiku
přestávají být stejná, začínají být jiná.

Jejich vlastností je
nikdy se neopakovat
ve tvarech, odstínech, polohách, seskupeních.

Nezatížena žádnou vzpomínkou
bez obtíží se vznáší nad fakty.

Jacípak jsou z nich svědkové čehokoli –
ihned se rozptylují do všech stran.

Srovnáván s oblaky
život se zdá mít pevné základy,
téměř trvalé a skoro věčné.

Vedle oblak
i kámen vypadá jak bratr,
na kterého se můžem spolehnout,
a oblaka, no, vzdálené, nestálé sestřenice.

Jen ať si lidé jsou, když se jim chce,
a pak postupně všichni umírají,
jim, oblakům, není nic do toho
všeho
velice podivného.

Nad celým Tvým životem
i mým, ještě ne celým,
pyšní se v nádheře, jak se vždy pyšnila.

Nemají povinnost společně s námi hynout.
Viděna nemusí být, aby mohla plynout.

Na tmavošedém nebi
obláček ještě tmavší
s černou obrubou slunce.

Nalevo, čili napravo,
bílá třešňová větev s černými květy.

Na tvé temné tváři jsou světlé stíny.
Sedl sis ke stolku
a položil na něj zšedlé ruce.

Vypadáš jako duch,
který se pokouší vyvolávat živé.

(Protože se k nim ještě počítám,
měla bych se mu zjevit a vytukat:
dobrou noc, čili dobrý den,
sbohem, čili buď vítán.
A zahrnout ho otázkami na žádnou odpověď,
týkají-li se života,
čili bouře před tichem.)

Zdá se mi, že se budím,
protože slyším telefon.

Zdá se mi jistota,
že mi to volá mrtvý.

Zdá se mi, že vztahuji ruku
po sluchátku.

Jenže to sluchátko
není takové, jaké bylo,
ztěžklo,
jako by se k něčemu přilepilo,
do něčeho vrostlo,
cosi opletlo svými kořeny.
Musela bych je vytrhnout
i s celou Zemí.

Zdá se mi moje zápolení
bezvýsledné.

Zdá se mi ticho,
protože umlkl zvonek.

Zdá se mi, že zas usínám
a znovu se budím.

Když pronáším slovo Budoucnost,
první slabika už odchází do minulosti.

Když pronáším slovo Ticho,
ničím to ticho.

Když pronáším slovo Nic,
tvořím cosi, co se nevejde do žádného nebytí.

Jednostranná známost mezi vámi a mnou
se nerozvíjí zrovna nejhůř.

Vím, co je lístek, co okvětní plátek, klas, lodyha, šiška
a co se s vámi děje v dubnu i co v prosinci.

Ač mi můj zájem neoplácíte,
nad některými z vás se schválně skláním
a k některým z vás obracím hlavu vzhůru.

Máte u mne svá jména:
klen, podléška, lopuch,
vřes, jalovec, jmelí i pomněnka,
ale já u vás nemám žádné.

Máme společnou cestu.
Na společných cestách se přece hovoří,
vyměňují se poznámky aspoň o počasí
nebo o stanicích v rychlosti míjených.

Námět k hovoru by nám nechyběl, spojuje nás tak mnoho.
Stejná hvězda nás drží v dosahu.
Vrháme stíny podle stejných zákonů.
Zkoušíme něco vědět, každý po svém,
a to, co nevíme, je taky podobné.

Vysvětlím vám, jak umím, jen se ptejte:
co je to vidět očima,
proč moje srdce bije
a proč mé tělo nikde nekoření.

Ale jak odpovídat na nekladené otázky,
když my jsme navíc někým
tak velmi pro vás nikým.

Houštiny, lesíky, louky a rákosí –
všecko, co vám tu říkám, to je monolog,
a vy ho neposloucháte.

/ 18

Rozmluva s vámi je nezbytná i nemožná.
Neodkladná v životě příliš rychlém
a odložená na nikdy.

Z nejasných příčin,
v neznámých okolnostech
Ideální Jsoucní si přestalo stačit.

Vždyť mohlo trvat a trvat bez konce,
z temnoty vytesáno, z jasu vykováno,
ve svých snových zahradách nad světem.

Proč, k čertu, začalo hledat dojmy
ve špatné společnosti hmoty?

K čemupak mu jsou následovníci,
nevydaření, smolaři,
bez vyhlídek na věčnost?

Kulhavá Moudrost
s trnem vraženým do paty?
Harmonie rozdrásávaná
rozbouřenými vodami?
Krása
s nepůvabnými střevy v útrokách?
a Dobro
– proč se stínem,
když ho nemělo dřív?

Musel být nějaký důvod,
třeba i zdánlivě malý,
ale ten neprozradí ani Nahá Pravda,
zaujatá protřepáváním
pozemské garderoby.

Navíc ti strašní básníci, Platone,
závanem odnášené hobliny zpod soch,
odpadky velikého Ticha na výšinách...

Je už zde na světě víc nežli rok,
ale zde na světě není vše probádané
a pod kontrolou.

Právě teď jsou podrobovány zkoušce věci,
které se samy nemohou pohybovat.

Je třeba pomáhat jim v tom,
přesunovat je, strkat do nich,
z místa je brát a přenášet.

Nechce to každá, tak například skříň,
kredenc, neústupné zdi, stůl.

Ale už ubrus na umíněném stole
– pokud se dobře chytí za okraj –
projevuje chuť k jízdě.

A na ubruse sklínky, talířky,
džbánky s mlékem i miska
zrovna se na to třesou.

Je velmi zajímavé,
jaký pohyb si zvolí,
když se už zachvívají na hraně:
pout' po stropě?
let kolem lampy?
skok na parapet okna a odtamtud na strom?

Pan Newton zatím nemá do toho co mluvit.
Jen ať se kouká z nebe a mává rukama.

Tenhle pokus musí být proveden.
A bude.

Povídali jsme si,
náhle jsme zmlkli.
Na terasu vstoupila dívka,
ach krásná,
až přespříliš krásná
na ten náš klidný zdejší pobyt.

Baška se vyplašeně koukla na manžela.
Kristina mimovolně položila ruku
na ruku Zbyškovu.
Já jsem si pomyslela: zavolám ti,
prozatím ještě – řeknu – nejezdi,
zrovna hlásí, že bude pár dní pršet.

Jen Anežka, vdova,
uvítala tu krásku úsměvem.

Dobře si z dětství pamatuju ten strach.
Kalužím jsem se vyhýbala,
obzvláště těm čerstvým, po dešti.
Vždyť některá z nich mohla nemít dno,
třebaže vypadala jako jiné.

Stoupnu si do ní a najednou se celá propadnu,
začnu vzlétat dolů,
a ještě hloub dolů
k odzrcadleným oblakům
a možná ještě dál.

Kaluž pak vyschne,
zavře se nade mnou,
a já navždycky uzamčená – kde –
s výkřikem neproniklým na povrch.

Teprve později jsem pochopila:
ne všechny nehody a neštěstí
vejdou se do regulí světa,
a dokonce i kdyby chtěly,
nemohou se stát.

Říká se,
že první láska je ta nejdůležitější.
Je to moc romantické,
ale ne můj případ.

Mezi námi cosi bylo i nebylo,
dělo se a kamsi se podělo.

Nechvějí se mi ruce,
když náhodou najdu drobnou památku na ni
a smotek dopisů špagátkem převázaný
– kdyby to byla aspoň stužka.

Naše jediné setkání po letech,
to byla rozmluva dvou židlí
u studeného stolku.

Jiné lásky
dosud ve mně zhluboka oddychují.
Téhle chybí dech, aby si povzdychla.

A přesto právě taková, jaká je,
dokáže, co ty druhé ještě nedovedou:
nevzpomínaná,
ani ve snu se nevracející
zvyká mě na smrt.

Duši jen míváme.
Nikdo ji nemá ustavičně
ani navždycky.

Den za dnem,
rok za rokem
lze se obejít bez ní.

Občas jen ve chvílích nadšení
a strachu dětství
zahnízďuje se déle.
Občas jen v údivu,
že jsme staří.

Zřídkka nám asistuje
při obtížných pracích,
jako je přemísťování nábytku,
nošení kufrů
anebo chůze v botách, které tlačí.

Když vyplňujeme dotazníky
a sekáme maso,
mívá zpravidla volno.

Z tisíce našich rozmluv
účastní se jen jedné,
a ani to ne vždycky,
protože dává přednost mlčení.

Když nás tělo začíná bolet a bolet,
potichu opouští službu.

Je náročná:
nerada nás vidí v davu,

protiví se jí náš boj o lacinou převahu
i obchodnické brebentění.

/ 25

Radost a smutek
nejsou pro ni dva různé pocity.
Jen jsou-li spojeny,
je přítomná, je s námi.

Můžeme na ni spoléhat,
pokud si nejsme ničím jisti,
ale jsme na vše zvědaví.

Z hmotných předmětů
má v oblibě hodiny se závažím
a zrcadla horlivě pracující
i tehdy, když se nikdo nedívá.

Neříká, odkud přichází
ani kdy nám zase zmizí,
ale zjevně čeká, kdy se jí na to zeptáme.

Vypadá na to,
že jak ona nám,
rovněž i my
jsme jí k něčemu potřební.

Ještě spím,
ale zatím už nastupují fakta.
Okno bělá,
tmy šednou,
pokoj se prodírá z nejasna prostoru,
chvějivé, bledé pruhy v něm hledají oporu.

Postupně, beze spěchu,
vždyť je to ceremonie,
rozednívají se plochy stropu a stěn,
oddělují se tvary
jeden od druhého,
strana levá od pravé.

Svítají vzdálenosti mezi předměty,
cvrlikají první zátřpyty
na sklence, na klice.
Už se nejenom zdá, ale úplně je
to, co zůstalo včera přesunuto,
co spadlo na podlahu,
co má své místo v rámech.
Zatím jen podrobnosti
nevešly do zorného pole.

Ale pozor, pozor, pozor,
mnohé ukazuje na to, že se vracejí barvy,
a dokonce i ta nejmenší věc znovu získává svou vlastní
spolu s odstínem stínu.

Příliš zřídka kdy mě to udivuje, ale mělo by.
Budím se obvykle v roli opožděného svědka,
když se zázrak už stal,
den byl ustanoven
a předjití mistrovsky změněno v jitro.

„Jé,“ diví se chlapeček,
„a kdo je ta paní?“

„Je to pomník Milosrdenství
nebo něčeho takového,“
odpovídá matka.

„A proč je ta paní
taková po...o... potlučená?“

„Nevím, pokud se pamatuju,
byla taková vždycky.
Město by s tím už mělo něco udělat.
Buď někam vyhodit, anebo opravit.
No, honem, honem, jdem dál.“